

ศิลปะกลองชัยมงคล สู่การออกแบบสถาปัตยกรรมภายใน ศูนย์วัฒนธรรมชุมชนต้นแบบ บ้านแม่กลางหลวง จังหวัดเชียงใหม่ The Art of the Auspicious Victory Drum applied to the Interior Architecture of the Prototype Community Cultural Center, Ban Mae Klang Luang, Chiang Mai Province

วันชัยยุทธ วงษ์เทพ¹ และ ปัทราวดี ทองงาม^{2*}

¹อาจารย์ และ ²ผู้ช่วยศาสตราจารย์

คณะศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา จังหวัดเชียงใหม่ 50300

Wanchaiyut Wongthep¹ and Pataravadee Tongngam^{2*}

¹Lecturer and ²Assistant Professor

Faculty of Arts and Architecture, Rajamangala University of Technology Lanna, Chiang Mai, Thailand, 50300

*Email: pataravadee@rmutl.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศิลปะกลองชัยมงคล ศึกษากลุ่มผู้ใช้งานภายในโครงการและความต้องการภายในพื้นที่บริบทโดยรอบทั้งหมดของศูนย์วัฒนธรรมต้นแบบบ้านแม่กลางหลวง จังหวัดเชียงใหม่ วิเคราะห์และนำผลจากการศึกษามาออกแบบสถาปัตยกรรมภายในศูนย์วัฒนธรรมต้นแบบบ้านแม่กลางหลวง จังหวัดเชียงใหม่ งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach) ใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึกเน้นประเด็นเรื่อง ศิลปะกลองชัยมงคล จากผู้เชี่ยวชาญ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดศูนย์วัฒนธรรมชุมชน ด้านต่าง ๆ และแนวทางเชิงปริมาณ (Quantitative Approach) ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม จากกลุ่มคนภายในชุมชน กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่มีความสนใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมชุมชนบ้านแม่กลางหลวง เพื่อหาความเหมาะสมของการนำแนวคิดการใช้กลองชัยมงคลเพื่อมาประยุกต์ใช้ สอบถามความต้องการของทั้งผู้ให้และผู้ให้บริการด้านความต้องการพื้นที่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศิลปะกลองชัยมงคลด้านคุณค่าความสำคัญ ด้านพลังศรัทธา ด้านพิธีกรรมการสร้าง และระเบียบในการตีกลองชัยมงคล สามารถนำมาสรุปสาระสำคัญได้คำสำคัญคือ “ชัยมงคล – กลองศักดิ์สิทธิ์นำมาซึ่งความเป็นสิริมงคล” เพื่อนำมาสร้างแนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในศูนย์วัฒนธรรมต้นแบบบ้านแม่กลางหลวง จังหวัดเชียงใหม่ โดยผลการประเมินความเหมาะสมมีค่า และผลประเมินความต้องการของทั้งผู้ให้และผู้ให้บริการด้านความต้องการพื้นที่ พบว่า ชุมชนต้องการให้การออกแบบเฟอร์นิเจอร์สามารถปรับเปลี่ยนการใช้งานได้ตามกิจกรรม รวมทั้งการเลือกใช้วัสดุในท้องถิ่น จากนั้นนำผลมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในศูนย์วัฒนธรรมชุมชนต้นแบบ บ้านแม่กลางหลวง จังหวัดเชียงใหม่ ในส่วนการจัดผังแปลน ทักษะภาพ และเฟอร์นิเจอร์ภายในพื้นที่จัดแสดง ประเมินผลความพึงพอใจรวมจากกลุ่มตัวอย่าง 100 คน พบว่า มีความพึงพอใจระดับ “ดี” คะแนนค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 3.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) = 0.72

คำสำคัญ: กลองชัยมงคล, ศูนย์วัฒนธรรมชุมชน, ระบบโมดูลาร์ซิสเต็ม

Abstract

This research article aims to study the art of the auspicious victory drum, the user groups within the project, and the needs of the surrounding contextual area of the Ban Mae Klang Luang Prototype Community Cultural Center in Chiang Mai Province. The study analyzes and applies the findings to design the interior architecture of the Ban Mae Klang Luang Prototype Community Cultural Center in Chiang Mai Province. This research employs a mixed method approach, utilizing a qualitative approach through in-depth interviews focusing on the art of the auspicious victory drum with experts and those involved in the management of community cultural centers in various aspects, and a quantitative approach by collecting data through questionnaires from community members, Thai and foreign tourists that interested in the Community Culture of Ban Mae Klang Luang, to assess the suitability of applying the concept of the auspicious victory drum and to inquire about the spatial

needs of both service providers and users. The analysis of the auspicious victory drum art, regarding the aspect of significance value, spiritual power, creation rituals, and playing regulations, led to the summarization of the key concept: “Chai Mangkhala – Sacred Drum Brings Auspiciousness.” This concept was then used to develop the interior architectural design of the Ban Mae Klang Luang Prototype Community Cultural Center in Chiang Mai Province. The evaluation of the design's suitability was positive. The assessment of the spatial needs of both service providers and users revealed that the community desired furniture designs that could be adapted for various activities, as well as the use of local materials. These findings were subsequently applied to the interior architectural design of the Ban Mae Klang Luang Prototype Community Cultural Center in Chiang Mai Province, focusing on the layout, visual aesthetics, and furniture within the exhibition space. The overall satisfaction assessment from a sample of 100 individuals showed a “good” level of satisfaction, with a mean score ($\bar{X}$) of 3.92 and a standard deviation (S.D.) of 0.72.

Keywords: The Victory Drum, Cultural Center, Modular System

Received: December 18, 2024; **Revised:** January 27, 2025; **Accepted:** March 4, 2025

1. บทนำ

หากกล่าวถึงเครื่องดนตรีที่ปรากฏอยู่ในสังคมและวัฒนธรรมของชาวล้านนา ที่มีบทบาทหน้าที่รับใช้เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่เมื่อเกิดศึกสงครามหรือได้รับชัยชนะ คือ กลองชัยมงคล หรือ กลองชัย ซึ่งเป็นกลองต้นแบบที่นำไปพัฒนาสู่กลองสะบัดชัยและกลองบูชา ในปัจจุบัน พระนคร ปญญาธิโร (2555) กล่าวว่า “กลองชัยมงคลในวัฒนธรรมล้านนา ได้รับอิทธิพลมาจากพระไตรปิฎก มักจะกล่าวอ้างถึงกลองชัยมงคลในบริบทต่าง ๆ อยู่เสมอ” ชาวล้านนาจึงให้ความสำคัญกับกลอง ที่ถือว่าเป็นของสูงและศักดิ์สิทธิ์ ดังจะเห็นได้จากพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อล้านนา และภูมิปัญญาในการใช้วัตถุทางธรรมชาติ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และข้อควรปฏิบัติต่อกลองชัยมงคลในบริบทต่าง ๆ เช่น ไม่ใช่วัยวะเบี่ยงต่ำสัมผัสกลอง และไม่เหยียบย่ำข้ามกราย เป็นต้น สอดคล้องกับ สิปปกร ขจรกุลจรรยา และคณะ (2565) ให้ความเห็นว่า ผู้ที่ทำการตีกลองชัยมงคลจะต้องเป็นผู้ที่มีความศรัทธาในกลอง ผู้สืบทอดการตีกลองชัยมงคลต้องทำพิธีฝากตัวเป็นศิษย์ มีพิธีการรำไหว้ครู รำลึกถึงพุทธคุณ สิ่งศักดิ์สิทธิ์และครูอาจารย์ผู้สอนทุกครั้งก่อนการตีกลองชัยมงคล จึงเกิดเป็นเอกลักษณ์และศิลปะกลองชัยมงคล

บ้านแม่กลางหลวง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นชุมชนชาวปกากะญอ หรือ ชาวกระเหรี่ยง ที่ได้อพยพมาตั้งถิ่นฐาน บริเวณลุ่มน้ำกลาง ซึ่งยังคงดำเนินวิถีชีวิตตามความเชื่อและประเพณี และยังเป็นแหล่งเก็บรักษากลองชัยมงคลที่สืบทอดต่อกันมา ทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติเดินทางไปเพื่อสัมผัสถึงมนต์เสน่ห์ของชุมชน (ธนชิต แม้นมาลัย, 2536) การศึกษาศิลปะกลองชัยมงคลเพื่อเสนอแนะแนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในศูนย์วัฒนธรรมต้นแบบบ้านแม่กลางหลวง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นความท้าทายผ่านกระบวนการถอดความหมายทางความคิด ด้วยการนำแก่นแท้ของศิลปะกลองชัยมงคลมาสร้างแนวความคิดในการเผยแพร่วัฒนธรรมชุมชนให้กับนักท่องเที่ยวได้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญจากภูมิปัญญาโดยการประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับสังคมในยุคปัจจุบันที่เน้นการใช้วัสดุที่ยั่งยืน เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สามารถแสดงความเป็นเอกลักษณ์ทางด้านภูมิปัญญาล้านนาอันทรงคุณค่าเพื่อเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมและส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในชุมชนอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปะกลองชัยมงคล ศูนย์วัฒนธรรมชุมชน การออกแบบเพื่อสิ่งแวดล้อม และรูปแบบโมดูลาร์ ซิสเต็ม
- 2) เพื่อศึกษาศิลปะ รูปลักษณ์ ลักษณะ ความเชื่อของกลองชัยมงคล ที่ส่งผลต่อการออกแบบ
- 3) เพื่อศึกษาความต้องการพื้นที่ใช้งานภายในโครงการของผู้ให้บริการและผู้รับบริการ
- 4) เพื่อสำรวจสภาพแวดล้อม ที่ตั้งและรูปแบบอาคารศูนย์วัฒนธรรมที่ใช้ในการออกแบบ
- 5) เพื่อออกแบบสถาปัตยกรรมภายในศูนย์วัฒนธรรมต้นแบบชุมชนบ้านแม่กลางหลวง จังหวัดเชียงใหม่

3. วิธีกรรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 ศิลปะกลองชัยมงคล

กลองชัยมงคล ได้รับแนวคิดมาจากคติทางพุทธศาสนาผสมผสานกับคติแบบพราหมณ์ และคติท้องถิ่น จึงมีความเชื่อว่าเป็นกลองศักดิ์สิทธิ์และเป็นของสูง (ดิษฐ์ พียรรมย์, 2553) กลองชัยมงคล เป็นกลองชุดที่มีขนาดใหญ่ ทำด้วยไม้เนื้อแข็งแล้วหุ้มด้วยหนัง

สัตว์ ส่วนขอบจะติดด้วยลิ่มสลัก เรียกว่า แช่วักลอง เพื่อตรึงหนังกับตัวกลองให้แน่นตึง ประกอบด้วย กลองทรงกลมขนาดใหญ่ เส้นผ่านศูนย์กลาง 40-45 นิ้ว ยาว 2.50 เมตร 1 ใบ เรียกว่า แม่กลอง อยู่ทางซ้ายมือของผู้ตี และกลองขนาดเล็กทรงกลม 3 ขนาด ลูกที่ 1 เส้นผ่านศูนย์กลาง 11, 13 หรือ 15 นิ้ว ลูกที่ 2 เส้นผ่านศูนย์กลาง 12, 13 หรือ 15 นิ้ว ลูกที่ 3 เส้นผ่านศูนย์กลาง 13, 15 หรือ 17 นิ้ว เรียงซ้อนกันอยู่ด้านขวามือ เรียกว่า ลูกตืบ (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, 2555)

กลองชัยมงคลมีความสำคัญทางด้านความเชื่อ เพราะเชื่อว่าเป็นกลองศักดิ์สิทธิ์ นำมาซึ่งความเป็นสิริมงคล อีกทั้งมีพิธีกรรมในการสร้างและการตีที่สืบทอดกันมา เป็นศูนย์กลางของชุมชนในการประกอบกิจกรรมทางศาสนา และเป็นตัวแทนของความเป็นเอกลักษณ์ของชาวล้านนา พิธีกรรมอัญเชิญกลองเข้าวัด ซึ่งมีการถาม-ตอบด้วยโวหาร ระหว่างผู้ที่อยู่รักษาวัดกับผู้ที่น่ากลองเข้ามาสู่วัด เรียกอีกอย่างว่า การทักกลอง เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคล แก้ววัดและบ้านเมือง (พระศักดิ์สกล สกมทิทธิมาวิโก และคณะ, 2566)

การเริ่มต้นตีกลองชัยมงคลแต่ละครั้ง จะมีการไหว้ครูด้วยกระบวณท่าประกอบก่อน ถือปฐมนิเทศแห่งศิลปะ ชัชวาลย์ ทองดีเลิศ (2553) และ พระนคร ปณญาชีโร (2555) อธิบายว่า เมื่อไหว้ครูด้วยกระบวณท่าสำคัญเสร็จแล้ว ก็จะออกลีลาและดำเนินการตีกลองไปตามทำนองเพลงนั้น ๆ ในขณะที่ตีกลองนั้น ผู้ที่จะตั้งใจให้เป็นสมาธิ พร้อมกับรำลึกถึงพุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ ทั้งนี้เชื่อว่า กลองชัยมงคล เป็นกลองที่ได้รับแนวคิดมาจากพุทธศาสนา ดังนั้น ทำนองเพลงกลองแต่ละเพลง จึงสอนโดยมีพระคาถาธรรมกำกับอยู่ด้วยเสมอ เช่น พุทโธ อะระหัง ธัมโม อะระหังสังโฆ อะระหัง พุทโธ กัณหา ธัมโม กัณหา สังโฆ กัณหา เป็นต้น ทำให้กลุ่มผู้ตีกลองมีจิตใจที่ประกอบด้วยความสมาธิและกุศล ผู้ฟังก็มีจิตใจที่เบิกบานและน้อมนำเข้าสู่คุณงามความดี ทำให้บรรยากาศงานบุญนั้น ๆ มีความศักดิ์สิทธิ์ และเป็นสิริมงคลอย่างยิ่ง (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, 2555; กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, 2566)

ดิษฐ์ พิชายมย์ (2553) และ ทินโอเค (2553) อธิบายถึง กลองชัยมงคลถูกยกย่องเป็นของสูงและศักดิ์สิทธิ์ การปฏิบัติต่อกลองจึงต้องด้วยความเคารพ โดยมีข้อห้ามและข้อปฏิบัติที่สำคัญ เช่น การไหว้กลองก่อนและหลังการตี การมีพิธีกรรมในการสร้างกลอง การดูแลรักษาอุปกรณ์ที่ใช้ในการตีกลอง และการให้ความเคารพต่อสัตว์ที่นำหนังมาทำกลอง รวมถึงการทำพิธีไหว้ครูก่อนการแสดง เพื่อเป็นการแสดงความเคารพต่อครูบาอาจารย์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับกลองชัยมงคล ทั้งหมดนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อที่ว่า กลองชัยมงคลเป็นมากกว่าเครื่องดนตรี แต่ยังเป็นสื่อกลางที่เชื่อมโยงระหว่างคนกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (สนั่น ธรรมธิ, 2550; สารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาคเหนือ, 2555)

3.2 ศูนย์วัฒนธรรมชุมชน

ศูนย์วัฒนธรรมชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อการเผยแพร่ข้อมูลของสถานที่และวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ เป็นที่รวบรวมวัฒนธรรมต่าง ๆ ในพื้นที่นั้น ๆ เพื่อใช้ในการเผยแพร่ ศึกษา และเน้นการเรียนรู้ในวัฒนธรรมแต่ละประเภท โดยมีใช้เป็นการหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน อาจมีขนาดเล็กหรือใหญ่ขึ้นอยู่กับความพร้อมของชุมชนนั้น ๆ ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 2 ประเด็น ดังนี้

1) ส่วนเผยแพร่และจัดแสดงนิทรรศการ (Exhibition)

เป็นส่วนพื้นที่ให้ความรู้ จัดแสดงเนื้อหาข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องภายในชุมชนจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้เกิดความรู้ ความเลื่อมใส จูงใจให้กลุ่มเป้าหมายมีทัศนคติที่ดีต่อชุมชนนั้น ๆ

2) ส่วนส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในชุมชน (Community Based Tourism)

เป็นส่วนพื้นที่บริการ ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่สำคัญหรือแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ภายในชุมชน รวมไปถึงที่พัก ร้านอาหาร ร้านค้าจำหน่ายของที่ระลึก และร้านค้าวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องภายในชุมชน นอกจากนี้ ยังเป็นส่วนอเนกประสงค์สำหรับการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การใช้พื้นที่สำหรับการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา หรือการจัดกิจกรรมในรูปแบบลักษณะอื่น ๆ

3.3 การออกแบบเพื่อสิ่งแวดล้อม

การออกแบบเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน (Sustainable Design) คือ การสร้างอาคารที่สวยงาม กลมกลืนกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป้าหมายคือ การลดผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งสร้างสภาพแวดล้อมที่สะดวกสบายและมีสุขภาพดีสำหรับผู้ใช้อาคาร แนวคิดหลักคือ การผสมผสานเทคโนโลยีกับธรรมชาติเพื่อการออกแบบที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่ำ เลือกใช้วัสดุก่อสร้างที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่สูงสุด และประหยัดพลังงาน การใช้แหล่งพลังงานหมุนเวียน เช่น ลมและแสงแดด เพื่อลดการพึ่งพาพลังงานนำเข้า เป็นหนึ่งในกลยุทธ์การออกแบบ ควบคุมอุณหภูมิโดยการเก็บหรือปล่อยความร้อนโดยใช้คุณสมบัติทางความร้อนของวัสดุก่อสร้าง การป้องกันความร้อนเข้าหรือออกจากอาคารสามารถช่วยลดความต้องการระบบปรับอากาศ (Jagtap & Corsini, 2023)

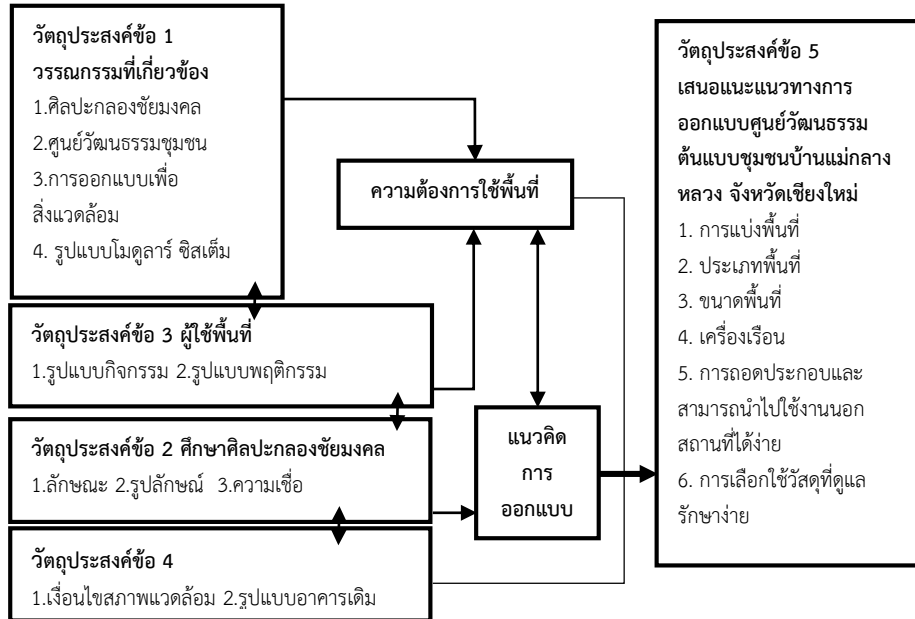
3.4 ระบบโมดูลาร์ ซิสเต็ม

การออกแบบตกแต่งภายในด้วยระบบโมดูลาร์ ซิสเต็ม (Modular System) เน้นไปที่ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและยืดหยุ่นของการจัดวางพื้นที่เป็นอย่างมาก โดยยึดหลักการของ "โมดูล" หรือหน่วยย่อย ๆ ที่สามารถนำมาประกอบกันได้หลากหลายรูปแบบ ทำให้เกิดความหลากหลายในการออกแบบและสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามต้องการ และไลฟ์สไตล์ที่เปลี่ยนแปลงไปของ

ผู้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Supply Chain X Change, 2021) ด้านวัสดุนิยมใช้วัสดุชีวภาพ เช่น ไม้แปรรูปหรือไม้ไผ่ ซึ่งสามารถนำกลับมาใช้ใหม่และทำงานร่วมกับระบบที่ยืดหยุ่นได้ (Tovar, 2024) Garip et al., (2019) ชี้ให้เห็นว่า ระบบโมดูลาร์มีความยืดหยุ่นสูง ทำให้สามารถปรับเปลี่ยนส่วนต่าง ๆ ของระบบได้ตามต้องการ โดยไม่ต้องเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ นั่นหมายความว่า เราสามารถสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. กรอบแนวคิด

กรอบแนวความคิดของการวิจัยในการศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาศิลปะกลองชัยมงคลสู่การออกแบบสถาปัตยกรรมภายในศูนย์วัฒนธรรมต้นแบบชุมชนจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีกรอบแนวความคิดหลัก ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

5. วิธีการศึกษา

การศึกษาวิธีวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ที่เน้นประเด็นเรื่องศิลปะกลองชัยมงคลจากผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดศูนย์วัฒนธรรมชุมชน กลุ่มผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในด้านศูนย์วัฒนธรรมชุมชนด้านต่าง ๆ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อใช้ในการออกแบบโครงการ และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Approach) โดยวิธีการสุ่มแบบเทคนิคบอลล์หิมะ (Snowball Sampling) และการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจากกลุ่มคนภายในชุมชน กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่มีความสนใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมชุมชนบ้านแม่กลางหลวง ซึ่งประกอบด้วย มาตราวัดตัวแปรต้นที่มีอยู่ในกรอบแนวความคิดนำข้อมูลไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ในการหาค่าสถิติต่าง ๆ ทั้งสถิติเบื้องต้นและสถิติวิเคราะห์ โดยมีการทดสอบความเชื่อถือได้ (Reliability test) ของมาตรวัดของตัวแปรต่าง ๆ ก่อนนำไปใช้

5.1 ตัวแปรต้น

การวิจัยนี้มุ่งศึกษา ศิลปะกลองชัยมงคล เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในศูนย์วัฒนธรรมชุมชนบ้านแม่กลางหลวง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัดเชียงใหม่ การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับกลองชัยมงคล เช่น ความสำคัญ พลังศรัทธา และพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อนำไปสร้างแบบสัมภาษณ์ สอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างโดยผู้รับบริการ ได้แก่ กลุ่มคนภายในชุมชน กลุ่มนักท่องเที่ยว ผู้ให้บริการได้แก่ ฝ่ายการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมชุมชน และฝ่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อศึกษาความต้องการและความคาดหวังที่มีต่อ

ศูนย์วัฒนธรรมแห่งนี้ มากไปกว่านั้นยังศึกษาองค์ประกอบทางกายภาพที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ เช่น พื้นที่ใช้สอยต่าง ๆ เพื่อการออกแบบให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

5.2 ตัวแปรตาม

การออกแบบศูนย์วัฒนธรรมต้นแบบบ้านแม่กลางหลวง จังหวัดเชียงใหม่ ในเรื่องแนวความคิดในการออกแบบ การแบ่งพื้นที่ใช้สอย และวัสดุอุปกรณ์ในการออกแบบตกแต่งภายใน ที่เกี่ยวข้องกับศิลปะกลองชัยมงคล

5.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 3 กลุ่ม ดังนี้ คือ

(ก) กลุ่มผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในหมู่บ้านแม่กลางหลวงด้านศิลปะกลองชัยมงคล

(ข) กลุ่มคนภายในชุมชน กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ที่มีความสนใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมชุมชนบ้านแม่กลางหลวง

(ค) กลุ่มผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในด้านศูนย์วัฒนธรรมชุมชน ในฝ่ายการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมชุมชนและ ฝ่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน

2) การสุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงคุณภาพ การสุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้เทคนิควิธีการแบบ บอลล์หิมะ (Snowball Sampling) ใช้ในกรณีที่หน่วยที่จะศึกษายากต่อการเข้าถึง โดยวิธีการสุ่มเริ่มต้นจากการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดศูนย์วัฒนธรรมชุมชน คือ สถาปนิกจากคณะกรรมการสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ (ล้านนา) เพื่อสัมภาษณ์ถึงความต้องการพื้นที่ใช้สอย การแบ่งพื้นที่ภายในและหลักการออกแบบศูนย์วัฒนธรรมชุมชน สัมภาษณ์ผู้นำชุมชนบ้านแม่กลางหลวง และเจ้าหน้าที่จากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหลวง เพื่อให้ทราบพฤติกรรมการใช้งานและกิจกรรมในศูนย์วัฒนธรรมชุมชน โดยเก็บข้อมูลจากตัวอย่างแรกจนครบถ้วนแล้ว จึงขอความร่วมมือจากตัวอย่างแรกให้ช่วยหาบุคคลต่อไปที่มีคุณสมบัติที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาอีก 1 - 2 คน จนได้จำนวนตัวอย่างที่มากพอและได้เนื้อหาสาระสำคัญตามที่ต้องการ ทั้งนี้ เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจำนวน 15 คน

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) โดยมีวิธีการคัดเลือก คือ การสุ่มตัวอย่างตามโอกาสทางสถิติ เพื่อให้เป็นตัวแทนของประชากรเป้าหมาย จำนวน 100 คน โดยมีวิธีการในการสุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ทำการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีจำนวนทั้งสิ้น 8,773,225 คน การสุ่มตัวอย่างตัวแทนประชากรเป้าหมาย โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) จากจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ จำแนกตาม อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ประจำปี 2565 จำนวน 85,771 คน

ขั้นที่ 2 คำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงปริมาณ จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ประจำปี 2564 รวมทั้งสิ้น 85,771 คน ทำการสุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจมาสอบถามข้อมูลชุมชน ศาลาประชาคมของหมู่บ้านแม่กลางหลวง ทุกวันเสาร์และอาทิตย์ในช่วงเวลา 8:00 - 16:00 น. เป็นเวลา 2 เดือน เพื่อให้ครอบคลุมกลุ่มประชากรที่มีคุณสมบัติในการเป็นตัวแทน ให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน

5.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเพื่อรวบรวมข้อมูลให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย โดยแบ่งเป็น 2 รูปแบบคือ

1) แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง เพื่อเก็บรวบรวมศิลปะ วัสดุภัณฑ์ ลักษณะ ความเชื่อของกลองชัยมงคล ที่ส่งผลต่อการออกแบบและความต้องการใช้งานพื้นที่ภายในศูนย์วัฒนธรรมชุมชน ทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ตลอดจนสภาพแวดล้อม ที่ตั้งและรูปแบบอาคารที่ใช้ในการออกแบบ

2) แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นแบบมีโครงสร้างเพื่อวัดความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบศูนย์วัฒนธรรมชุมชน ทั้งเรื่องของความต้องการใช้งานพื้นที่ภายใน ตลอดจนสภาพแวดล้อม ที่ตั้งและรูปแบบอาคารที่ใช้ในการออกแบบ

3) การวิจัย ทำการวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ตามตัวแปร โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อทำการสรุปเนื้อหาของแต่ละตัวแปร และนำไปใช้ในการออกแบบต่อไปการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับงานวิจัยเชิงปริมาณ ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำตอบและผลการประเมินด้วย ความถี่ ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

6. ผลการศึกษา

จากการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการวิจัย ได้จำแนกตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

6.1 สรุปผลการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในเรื่องศิลปะกลองชัยมงคล ศูนย์วัฒนธรรมชุมชน การออกแบบเพื่อสิ่งแวดล้อม และรูปแบบโมดูลาร์ ซิสเต็ม

กล่าวโดยสรุปคือ การออกแบบสถาปัตยกรรมภายในศูนย์วัฒนธรรมชุมชนบ้านแม่กลางหลวง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถนำแนวคิดการออกแบบเพื่อสิ่งแวดล้อม มาผสมผสานเข้ากับองค์ประกอบของกลองชัยมงคล ไม่ว่าจะเป็นรูปทรง ลวดลาย การเลือกใช้สี ที่สื่อถึงความเป็นล้านนา การเลือกใช้วัสดุในท้องถิ่น และการออกแบบพื้นที่ให้สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการและกิจกรรม เพื่อสร้างสรรค์พื้นที่ที่น่าสนใจ เป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็นศูนย์กลางของชุมชน

6.2 สรุปผลการศึกษาศิลปะ รูปลักษณ์ ลักษณะ ความเชื่อของกลองชัยมงคล ที่ส่งผลต่อการออกแบบ

ภาพที่ 2 รูปลักษณ์ของกลองชัยมงคล

ชัชวาลย์ ทองดีเลิศ (2553) ได้อธิบายถึง รูปลักษณ์ของกลองชัยมงคลนั้นเป็นกลองชุดขนาดใหญ่ ที่สามารถยกเคลื่อนย้ายและถอดประกอบได้ ประกอบด้วย กลองขนาดใหญ่ เรียกว่า แม่กลอง และกลองขนาดเล็กจำนวน 3 ใบ เรียงซ้อนกัน เรียกว่า ลูกคู่บ เวลาตีจะเกิดเสียงชัดกันตามขนาดของแม่กลองและลูกคู่บ ทำให้เกิดเสียงที่ไพเราะ (วิลาวัณย์ เศวตเศรนี, 2555) ผู้วิจัยจึงนำเอาหลักการนี้มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบองค์ประกอบภายในศูนย์วัฒนธรรมต้นแบบ ผ่านการทำแบบสอบถามเพื่อประเมินความเหมาะสมต่อการนำกลองชัยมงคล มาใช้เป็นแนวทางการออกแบบด้วยการนำระบบโมดูลาร์ ซิสเต็ม (Modular System) มาใช้ร่วมกับการออกแบบเฟอร์นิเจอร์ที่สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบได้ ให้เหมือนหรือคล้ายคลึงกันเพื่อง่ายต่อการประกอบเข้าด้วยกัน และเมื่อประกอบเข้าด้วยกันแล้วสามารถเพิ่มฟังก์ชันต่าง ๆ ได้มากขึ้น (Bazarbayeva et al., 2023)

ตารางที่ 1 ผลประเมินความเหมาะสมต่อการนำกลองชัยมงคล มาใช้เป็นแนวทางการออกแบบ

รายการ	คะแนนค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความเหมาะสม
1. รูปลักษณ์ของกลองชัยมงคล	4.40	0.66	ดีมาก
2. วัสดุและอุปกรณ์ของกลองชัยมงคล	3.90	0.70	ดี
3. การวางตำแหน่งของกลองชัยมงคล ขณะจัดแสดงงาน	4.35	0.65	ดีมาก
4. คติความเชื่อด้านการใช้งานของกลองชัยมงคล	3.00	1.41	ปานกลาง
5. คุณค่าที่สื่อความหมายของชุมชน	3.65	1.48	ดี
ผลรวมความเหมาะสม	3.86	0.98	ดี

ผลการประเมินจากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 100 คน พบว่า ความเหมาะสมในการนำกลองชัยมงคลมาใช้เป็นแนวทางการออกแบบมีระดับ “ดีมาก” คือ รูปลักษณ์ของกลองชัยมงคล คะแนนค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.66 และการวางตำแหน่งของกลองชัยมงคล ขณะจัดแสดงงาน ($\bar{X}$) = 4.35 (S.D.) = 0.65 รองลงมาคือ วัสดุและอุปกรณ์ของกลองชัยมงคล

และคุณค่าที่สื่อความหมายของชุมชน มีความเหมาะสมในระดับ “ดี” ($\bar{X}$) = 3.90 (S.D.) = 0.70 และ ($\bar{X}$) = 3.65 (S.D.) = 1.48 ตามลำดับ ในขณะที่ คติความเชื่อด้านการใช้งานของกลองชัยมงคลมีความเหมาะสมในระดับ “ปานกลาง” ผลรวมความเหมาะสมของการนำไปใช้เพื่อการออกแบบมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.86 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.98 อยู่ในระดับเหมาะสม “ดี”

6.3 ผลสรุปการศึกษาความต้องการใช้งานพื้นที่ภายในโครงการทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการ

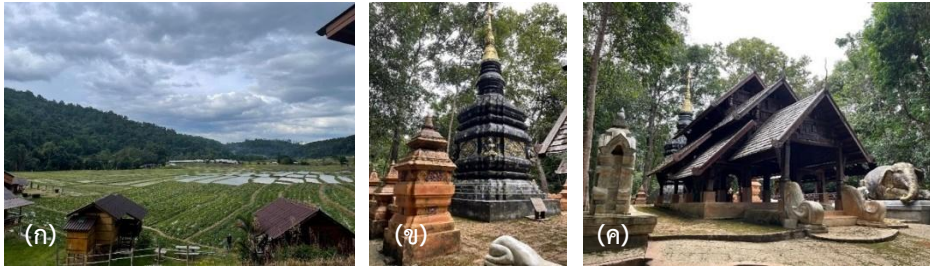
ตารางที่ 2 ผลการประเมินความต้องการใช้งานพื้นที่ภายในโครงการทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการศูนย์วัฒนธรรมชุมชนต้นแบบ บ้านแม่กลางหลวง จังหวัดเชียงใหม่

รายการ	คะแนน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความ ต้องการ
1.1 การออกแบบที่ได้จากวัสดุธรรมชาติโดยรอบ	3.44	1.32	มาก
1.2 การจัดวางผังเฟอร์นิเจอร์เหมาะสมกับรูปแบบของอาคาร และกิจกรรมที่เกิดขึ้น	4.07	1.54	มาก
1.3 ระยะทางสัญจรเดินผ่านได้สะดวก ไม่อึดอัด	3.55	0.74	มาก
1.4 เฟอร์นิเจอร์ที่สามารถปรับเปลี่ยนการใช้งานได้	4.39	0.63	มากที่สุด
1.5 เลือกใช้วัสดุภายในท้องถิ่น ตามสภาพแวดล้อม	4.70	0.56	มากที่สุด
2.1 พื้นที่ติดต่อสอบถาม นั่งพักผ่อน	3.90	0.70	มาก
2.2 พื้นที่จัดแสดงสถานที่ท่องเที่ยว	4.45	0.74	มากที่สุด
2.3 พื้นที่จัดแสดงข้อมูลวัฒนธรรม	4.50	0.67	มากที่สุด
2.4 พื้นที่สำหรับเก็บของ วัสดุจัดแสดง	4.24	0.86	มากที่สุด
2.5 พื้นที่สำหรับส่วนงานบริหารจัดการ	4.05	1.02	มาก
3.1 วัสดุสามารถนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกับวัสดุอื่น ๆ เพื่อให้ง่ายต่อการผลิต	4.50	0.67	มากที่สุด
3.2 ขั้นตอนการผลิตไม่ซับซ้อน ง่ายต่อการผลิตโดยช่างภายในชุมชน	4.24	0.86	มากที่สุด
3.3 งบประมาณในการผลิตไม่สูงมาก (ราคา)	4.35	0.79	มากที่สุด
ผลรวมความต้องการ	4.18	0.85	มากที่สุด

ผลการประเมินจากตารางที่ 3 พบว่า ความต้องการด้านการออกแบบมีความต้องการมากที่สุด โดยมีคะแนนค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 4.70 (S.D.) = 0.56 คือ เลือกใช้วัสดุภายในท้องถิ่น และ ($\bar{X}$) 4.39 (S.D.) = 0.63 คือ เฟอร์นิเจอร์ที่สามารถปรับเปลี่ยนการใช้งานได้ ด้านการให้บริการความต้องการที่มากที่สุดเรียงตามลำดับ คือ พื้นที่จัดแสดงข้อมูลวัฒนธรรมบ้านแม่กลางหลวง ($\bar{X}$) 4.50 (S.D.) = 0.67 พื้นที่จัดแสดงสถานที่ท่องเที่ยวบ้านแม่กลางหลวง ($\bar{X}$) 4.45 (S.D.) = 0.74 และพื้นที่สำหรับเก็บของ วัสดุจัดแสดง ($\bar{X}$) 4.24 (S.D.) = 0.86 ในส่วนของพื้นที่สำหรับส่วนงานบริหารจัดการและพื้นที่ติดต่อสอบถาม นั่งพักผ่อน มีความต้องการในระดับมาก สำหรับด้านการผลิตมีความต้องการมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน ตามลำดับ คือ วัสดุสามารถนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกับวัสดุอื่น ๆ เพื่อให้ง่ายต่อการผลิต งบประมาณในการผลิตไม่สูงมาก และขั้นตอนการผลิตไม่ซับซ้อน ง่ายต่อการผลิตโดยช่างภายในชุมชน ผลรวมความต้องการมีคะแนนค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 4.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.85

6.4 ผลสรุปการศึกษาสภาพแวดล้อม ที่ตั้งและรูปแบบอาคารที่ใช้ในการออกแบบ

ชุมชนบ้านแม่กลางหลวง ตั้งอยู่ในหุบเขาบนชั้นบันไดซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของชาวไทยภูเขาชนเผ่า ปกาเกอญอ การท่องเที่ยวแม่กลางหลวง คือ การชมวิถีชีวิตบนขั้นบันได ที่ปลูกผลไม้ตามไหล่เขา และมีพุทธอุทยานที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชน บ้านแม่กลางหลวง พุทธอุทยานแม่กลางหลวง (ปกาเกอญาราม) หมู่บ้านแม่กลางหลวง อยู่ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ในสมัยก่อนชาวบ้านส่วนใหญ่นับถือผี ต่อมาได้เปลี่ยนมาศรัทธา และนับถือพุทธศาสนา โดยหัวหน้าอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ได้นิมนต์ พระบดินทร์ สลสังวร ให้มาพำนักอยู่ที่พุทธอุทยานแม่กลางหลวง (ปกาเกอญาราม) ด้วยความเสียสละ และความอุตสาหะในการเผยแพร่คำสอน ได้เปลี่ยนความคิดและศรัทธาของชาวบ้านให้มาร่วมกันทำบุญมากขึ้น สถานที่แห่งนี้จึงเป็นสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือต่อแผ่นดินที่อยู่อาศัย จนเป็นที่มาของสถานที่ประดิษฐานองค์พระธาตุแม่กลางหลวง ณ พุทธอุทยานแม่กลางหลวง (ปกาเกอญาราม)

ภาพที่ 3 (ก) นาชั้นบันได แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนบ้านแม่กลางหลวง จ.เชียงใหม่ (ข) พระธาตุแม่กลางหลวง
(ค) พุทธอุทยานแม่กลางหลวง (ปกากะญอ)

จากการสัมภาษณ์และสอบถามทางผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้าน และพระสงฆ์ในพุทธอุทยานแม่กลางหลวงได้ให้ความเห็นและสนับสนุนให้พื้นที่ตั้งโครงการตั้งอยู่ที่ศาลารวมใจภายในพื้นที่ พุทธอุทยานแม่กลางหลวง (ปกากะญอ) โดยศาลาหลังนี้จะใช้ในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ทางพุทธศาสนา และเป็นจุดศูนย์รวมของคนในชุมชนสำหรับจัดประชุม จัดกิจกรรมต่าง ๆ

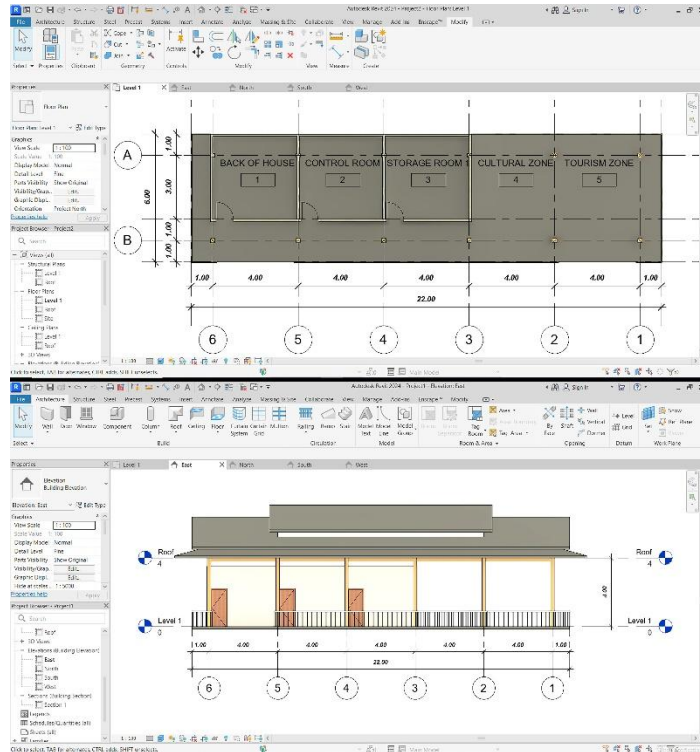
ภาพที่ 4 (ก) สภาพแวดล้อมโดยรอบ (ข) รูปแบบอาคารศาลารวมใจ (ค) อาคารไม้ 1 ชั้น (ง) ด้านข้างอาคาร
(จ) หลังคาทรงจั่วปั้นหยา 2 ชั้น (ฉ) ภายในศาลารวมใจ

6.5 ผลการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในศูนย์วัฒนธรรมต้นแบบชุมชนบ้านแม่กลางหลวง จังหวัดเชียงใหม่

จากการศึกษาเรื่องศิลปะกลองชัยมงคล ได้นำมาวิเคราะห์และสรุปเพื่อนำมาใช้ในการออกแบบ โดยได้คำสำคัญคือ “ชัยมงคล – กลองศักดิ์สิทธิ์นำมาซึ่งชัยชนะและความเป็นสิริมงคล หมายถึง เสียงที่เป็นพุทธานุชา เสียงสร้างศรัทธา เสียงเรียกสติ เสียงกับความรู้จัก เสียงกับการสื่อความหมาย (ดนตรี + พุทธบูชา)” โดยใช้หลักแนวคิดจากกลองชัยมงคลคือ การออกแบบในระบบ Modular Design, การใช้วัสดุทางธรรมชาติที่พบในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด และการออกแบบให้สามารถใช้งานได้อย่างยั่งยืน โดยใช้ภาพลักษณ์ของกลองชัยมงคลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาอาคารด้วยกระบวนการ ดังนี้

1) Architectural Plan by Autodesk Revit

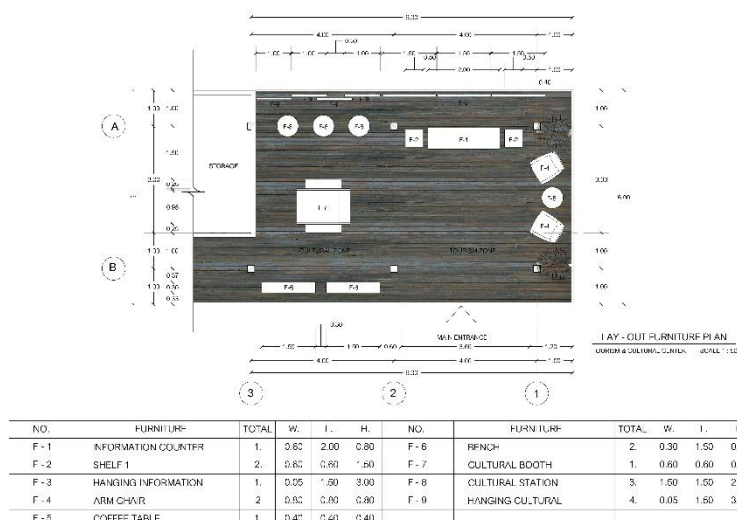
ขั้นตอนการออกแบบโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมอาคารศาลารวมใจ พุทธอุทยานแม่กลางหลวง เพื่อให้ทราบถึงขนาดสัดส่วนภายในอาคารอย่างละเอียด พบว่า อาคารเป็นโครงสร้างไม้ มีช่วงเสา 4.00 เมตร มีพื้นที่เป็นส่วนนอกประสงค์ และห้องเก็บของและห้องพักผ่อนของพุทธอุทยานแม่กลางหลวง รูปด้านทางสถาปัตยกรรมอาคารศาลารวมใจฯ แบ่งเป็นส่วนพื้นที่ปิด 3 ห้อง และส่วนพื้นที่เปิด 2 ช่วงเสา พื้นทำจากพื้นไม้สักเว้นร่อง ผนังทำจากไม้จริงซ้อนเกร็ด โครงสร้างหลังคาเป็นโครงสร้างจั่วปั้นหยา 2 ชั้น และคลุมชายคากันสาดโดยรอบอีก 1 ชั้น

ภาพที่ 5 Architectural plan & Elevation by Autodesk Revit

2) Interior, Lay – Out Furniture Plan

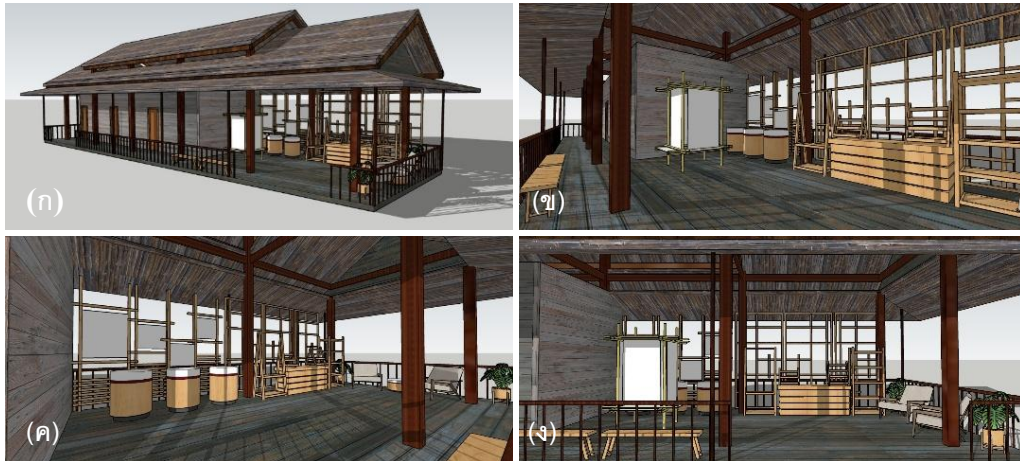
จากแบบสอบถามด้านการจัดวางผังเฟอร์นิเจอร์ภายใน มีความต้องการให้มีทางสัญจรสะดวก การวางเฟอร์นิเจอร์เหมาะสมกับรูปแบบอาคาร จึงออกแบบโดยแยกออกเป็น 2 ส่วน คือส่วนพื้นที่ให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว และส่วนพื้นที่ให้ข้อมูลทางวัฒนธรรมภายในชุมชน โดยพื้นที่ห้องข้างเคียงเป็นพื้นที่สำหรับเก็บของจัดแสดงต่าง ๆ เพื่อให้สะดวกในการขนย้ายหรือจัดตั้งรูป

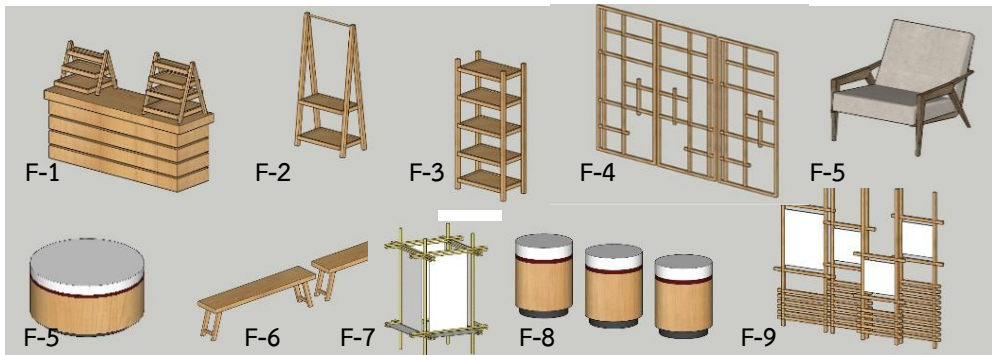
ภาพที่ 6 Lay – Out Furniture Plan

3) Interior, Isometric View

พื้นที่ที่ใช้ในการออกแบบนั้นเป็นพื้นที่หลักที่สามารถจัดแสดงวัฒนธรรมชุมชนได้จากแบบสอบถามมีความต้องการเฟอร์นิเจอร์ที่สามารถปรับเปลี่ยนการใช้งานได้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ พระบดินทร์ สีสั่งวโร พระสงฆ์ในพุทธอุทยานแม่กลางหลวง และนายพงศ์ทู เชื้อสุจริตไพบุลย์ ผู้ใหญ่บ้านแม่กลางหลวง จ.เชียงใหม่ ได้ให้ความเห็นว่า ต้องการให้เฟอร์นิเจอร์ที่ใช้ในการจัดแสดง สามารถพับเก็บหรือเคลื่อนย้ายได้ เพื่อสะดวกในการนำไปใช้เผยแพร่วัฒนธรรมในเชิงรุก หรือในสถานที่อื่น ๆ จึงได้ทำการออกแบบเฟอร์นิเจอร์ทั้งหมดให้สามารถถอดประกอบได้ และสามารถเคลื่อนย้าย พับเก็บได้อย่างสะดวก สอดคล้องกับ รมณูทธิ์ ไหมทอง (2566) กล่าวถึง การสร้างการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมล้านนาด้วยกลองในสังคมคนเชียงใหม่ต้องได้รับการปรับรูปแบบเพื่อให้เข้ากับยุคสมัยแต่ยังคงรักษาวัฒนธรรมนั้นไว้ได้

ภาพที่ 7 (ก) Architectural Perspective (ข) (ค) และ (ง) Interior Perspective

ภาพที่ 8 Interior Furniture Detail F-1 ถึง F-9

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อแนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในศูนย์วัฒนธรรมชุมชนต้นแบบ บ้านแม่กลางหลวง จังหวัดเชียงใหม่

รายการ	คะแนน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความ ต้องการ
1. ความเหมาะสมของการออกแบบผังเฟอร์นิเจอร์ ทางสัญจรภายในอาคาร	4.07	0.74	ดี
2. แนวคิดในการออกแบบที่เหมาะสม การนำรูปลักษณ์ของกลองชัยมงคลไปใช้ในการออกแบบ	4.66	0.60	ดีมาก
3. การออกแบบเฟอร์นิเจอร์สามารถปรับเปลี่ยนการใช้สอยได้ หลากหลายรูปแบบ	4.25	0.83	ดีมาก
3. การเลือกวัสดุที่สอดคล้องชุมชน สิ่งแวดล้อม	3.60	0.80	ดี
5. การจัดวางวัตถุจัดแสดงและเทคนิคในการเผยแพร่ผลงานที่มีความน่าสนใจ	3.04	1.04	ปานกลาง
6. การออกแบบมีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมภายในชุมชนและคุณค่าที่เหมาะสมกับชุมชน	2.90	0.70	ปานกลาง
7. ความเป็นไปได้ในการผลิต	4.89	0.31	ดีมาก
ผลรวมความพึงพอใจต่อการออกแบบ	3.92	0.72	ดี

จากการประเมินผลความพึงพอใจ จากกลุ่มตัวอย่าง 100 คน พบว่า ความพึงพอใจด้านการจัดวางวัตถุจัดแสดงและเทคนิคในการเผยแพร่ผลงานที่มีความน่าสนใจ และการออกแบบมีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมภายในชุมชนและคุณค่าที่เหมาะสมกับชุมชน มีค่าระดับ “ปานกลาง” ในขณะที่ ความเป็นไปได้ในการผลิต แนวคิดในการออกแบบที่เหมาะสม การนำรูปลักษณ์ของกลองชัยมงคลไปใช้ในการออกแบบ และการออกแบบเฟอร์นิเจอร์สามารถปรับเปลี่ยนการใช้สอยได้ มีความพึงพอใจระดับ “ดีมาก” ในส่วนของการออกแบบผังเฟอร์นิเจอร์ ทางสัญจรภายในอาคาร และการเลือกวัสดุที่สอดคล้องชุมชน ความพึงพอใจระดับ “ดี” ผลรวมความพึงพอใจต่อการออกแบบมีคะแนนค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 3.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) = 0.72 ความพึงพอใจระดับ “ดี”

7. สรุปและอภิปรายผล

การศึกษารูปแบบการออกแบบตกแต่งภายในโครงการศูนย์วัฒนธรรมต้นแบบชุมชนต้นแบบ บ้านแม่กลางหลวง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนวัฒนธรรมสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมไปถึงการศึกษา พฤติกรรมผู้ใช้ การวิเคราะห์พื้นที่ใช้สอยและสภาพแวดล้อมภายในโครงการศูนย์วัฒนธรรมชุมชน สามารถทำให้เกิดแนวความคิดใหม่ในการออกแบบตกแต่งภายในโครงการศูนย์วัฒนธรรมชุมชน ให้เข้ากับยุคสมัยในปัจจุบันได้

7.1 อภิปรายผล

จากการศึกษาผลประเมินความพึงพอใจในการออกแบบที่ได้จากทั้ง 3 กลุ่ม พบว่า การออกแบบภายในศูนย์วัฒนธรรมต้นแบบชุมชนบ้านแม่กลางหลวงนั้น มีความเป็นไปได้ในการผลิต รวมทั้งการใช้นวัตกรรมในการออกแบบที่เหมาะสม สามารถนำรูปลักษณ์ของกลองชัยมงคลไปใช้ในการออกแบบได้เป็นอย่างดี และการออกแบบเฟอร์นิเจอร์สามารถปรับเปลี่ยนการใช้สอยได้ ตามกิจกรรมของคนในชุมชน มีคะแนนค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 3.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) = 0.72 ความพึงพอใจระดับ “ดี” สอดคล้องกับ ดิษฐ์ พิชายรัมย์ (2553) และ พิพัฒน์ เสียงขารี (2551) ได้กล่าวถึง องค์ความรู้ที่พ่อครูมานพ ได้ศึกษาและนำไปถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียนและผู้สนใจ จำเป็นต้องสอดแทรกความรู้ ร่วมมือช่วยกันอนุรักษ์ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ซึ่งเป็นมรดกอันล้ำค่าของชาวล้านนาให้คงอยู่สืบไป ด้วยการปรับให้เข้ากับยุคสมัย พร้อมกับการปรับเปลี่ยนเพื่อให้เกิดประโยชน์และรูปแบบการใช้งานที่ดี ไม่จำเป็นต้องยึดติดกับการออกแบบในรูปแบบเดิม

7.2 ปัญหาและอุปสรรค

เนื่องจากผลของการแพร่ระบาดของโรค โควิด 19 ส่งผลให้กลุ่มเป้าหมายในการให้สัมภาษณ์น้อยลง และเข้าถึงยากขึ้น จึงอาจทำให้เกิดการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัยบางอย่างที่คลาดเคลื่อนได้

8. ข้อเสนอแนะ

การทำวิจัยมีประเด็นการเชื่อมโยงเกี่ยวกับการผลักดันด้านงานออกแบบกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว และองค์ประกอบในการออกแบบโดยใช้แนวคิดที่แสดงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมในการใช้วัสดุธรรมชาติ และแนวคิดแบบโมดูล่าซิสเต็มในการออกแบบเพื่อแสดงออกถึงรูปแบบของศิลปะกลองชัยมงคลมาใช้ในการออกแบบสถาปัตยกรรมภายใน เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ทางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับที่มาความสำคัญและปัญหา แต่ควรเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับข้อโต้แย้งของทฤษฎี หรือ การระบุนการทดสอบทฤษฎี หรือ ทดสอบเกี่ยวกับการรับรู้ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการสร้างภาพลักษณ์ของสภาพแวดล้อมภายในอาคารศูนย์การเรียนรู้ ว่ามีการรับรู้ดีขึ้น หรือ มีผลต่อการจูงใจในการมาเที่ยวได้หรือไม่อย่างไร

9. กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบมัสการ พระนคร ปัญญาวิโร ประธานศูนย์การเรียนรู้และอนุรักษ์ภูมิปัญญาล้านนา คุณสนั่น ธรรมธิ ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม คุณอานนท์ ไชยรัตน์ ผู้จัดการศูนย์การเรียนรู้ศิลปะพื้นบ้านสลีปิงจายกว้าง คุณสุพันธ์ ฉิมดี ผู้จัดการโฮงเฮียนสืบสานภูมิปัญญาล้านนา ที่ให้ข้อมูลความรู้ ข้อดีข้อเสีย ระบบจัดการต่าง ๆ ในการสอบถามเพื่อส่งเสริมการออกแบบภายในศูนย์วัฒนธรรมในทุก ๆ ด้าน

ขอกราบมัสการ พระบิดินทร์ สีสั่งวโร พระสงฆ์ในพุทธอุทยานแม่กลางหลวง และนายพงศ์ทู เชื้อสุจริตไพบุลย์ ผู้ใหญ่บ้านแม่กลางหลวง จ.เชียงใหม่ ที่ให้ความรู้ ข้อมูล และให้คำแนะนำในการออกแบบศูนย์วัฒนธรรมต้นแบบชุมชนจอมทอง

10. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2565, 21 มกราคม). สรุปลสถานการณ์พักแรม จำนวนผู้เยี่ยมชม และรายได้จากผู้เยี่ยมชม เดือนมกราคม - ธันวาคม 2564. <https://www.mots.go.th/news/category/630>
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (2555, 19 มีนาคม). *กลองชัยมงคล*. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=DcXJJvaFms&t=104s>
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (2556, 22 สิงหาคม). *ศิลปะการแสดงชัยมงคล 1*. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=ObLdJgeJv28>
- ข้าหลวง ทองดีเลิศ. (2553). *องค์ความรู้กลองชัยมงคล*. โฮงเฮียนสืบสานภูมิปัญญาล้านนา.
- ดิษฐ์ พิชายมย์. (2553). *องค์ความรู้ศิลปวัฒนธรรมล้านนา*. (งานวิจัยอิสระโครงการวิจัยศิลปวัฒนธรรม). สำนักงานกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.
- ทีนี่โอเค. (2563, 18 สิงหาคม). *กลองชัยมงคล คติความเชื่อเกี่ยวกับการตีกลองแบบต่าง ๆ ของชาวล้านนา*. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=xXpBfy6Aj0M>
- พระนคร ปัญญาวิโร. (2555). *กลองในพระไตรปิฎกที่ปรากฏในล้านนา*. สำนักพิมพ์มรดกล้านนา.
- พระศักดิ์สกล สกมมทิทธิสมาธิโก (ผลสนอง), พระครูปริยัติพัฒนบัณฑิต, พระครูสุตาคมภิธาน และ เพ็ญสุริยาเทพ รามางกูร ณ โคตะปุระ. (2566). *กลองในพระพุทธศาสนาเถรวาท*. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 8(11), 767–780.
- พิพัฒน์ เสี่ยงขารี. (2551). *การศึกษากลองชัยมงคลของนายมานพ ยาระณะ จังหวัดเชียงใหม่*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รณชิต แม้นมาลัย. (2536). *กลองหลวงล้านนาและความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตกับชาติพันธุ์*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- รณฤทธิ์ ไหมทอง. (2566). *กลองชุมชน มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมคนตรีล้านนา*. *วารสารดนตรีและการแสดง*, 9(2), 96–109.
- วิลาวัลย์ เศวตเศรนี. (2555). *ภูมิปัญญาเชิงช่างเชียงใหม่*. สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สนั่น ธรรมธิ. (2550). *นาฏดุริยางคกรรมล้านนา*. สุเทพการพิมพ์.
- สารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาคเหนือ. (2555, 4 ตุลาคม). *เครื่องดนตรีและอุปกรณ์ในการแสดงตีกลองชัยมงคล*. <http://bansanpakoy.blogspot.com/2012/10/>
- ลีปกร ขจรกุลจรรยา, ทิววรรณ ทั้งมั่งมี และฉลองเดช คูภาษานาต. (2565). *การอนุรักษ์และเผยแพร่การตีกลองชัยมงคลในรูปแบบของพ่อครูมานพ ยาระณะ*. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 7(3), 1023–1036.
- Bazarbayeva, S. M., Erkin, A., Sadykova, Z. M., Baizhanova, Z. B., & Shmygol, N. N. (2023). Ethnic multifunctional furniture: A design approach to the use of waste plastic. *International Journal of Design & Nature and Ecodynamics*, 18(1), 21–28. <https://doi.org/10.18280/ij dne.180103>

- Garip, B., Onay, N. S., Garip, E., & Guzelci, O. Z. (2019). Flexible and modular furniture design for changing living environments. *Proceedings of the 29th International Conference Research for Furniture Industry*, 533–546. Ankara, Turkey.
- Jagtap, S., & Corsini, L. (2023). *Design and sustainability*. (Edited). MDPI. <https://doi.org/10.3390/books978-3-0365-8343-3>
- Supply Chain X Change. (2021). *Modular wall systems offer a fast and flexible solution for interiors*. Thescxchange. <https://www.thescxchange.com/articles/4809-modular-wall-systems-offer-a-fast-and-flexible-solution-for-interiors>
- Tovar, E. (2024, April 25). *How can modular design be used to revolutionize housing architecture?*. <https://www.archdaily.com/1015545/how-can-modular-design-be-used-to-revolutionize-housing-architecture>